

de nuværende Forhold, hvor Trang til større Arbejdskraft særlig gør sig gældende paa visse Tider af Aaret, maa det derfor for Agerbruget i Almindelighed være af Betydning, at der gennem Tilvejebringelsen af et større Antal Husmandslobber, hvis Besiddere ikke ere fuldt optagne af Driften af deres egne Lobber, gives Lejlighed til at erholde den til Tider fornødne ekstraordinære Arbejdskraft af paalidelige og gode Arbejdere. Foruden den Betydning, det har for Landarbejderen, der selv er Bruger af en Jordlob, at han ikke udelukkende er henvist til at arbejde for andre, men, naar saadant Arbejde ikke kan faas, kan finde Beseftigelse ved sin egen Bedrift, maa det navnlig fremhæves, at et Hjem, hvortil der er knyttet et Jordbrug med Kreaturhold, sammenlignet med et almindeligt Indsiddershjem, er af megen opdragende Betydning for Børnene, idet der tidligt vil blive Brug for deres Kræfter i forskellige Retninger, hvorved de fra ung Alder vænnes til Arbejdsomhed og Orden. Daa i rent fysisk Henseende frembyder et saadant Hjem Fordel for Børnene, i hvilken Henseende skal fremhæves, at Mejerivæsenets Udvikling har vanskeliggjort Afdgangen til et for Børnene saa nødvendigt Næringsmiddel som Mælk, naar det ikke findes i Huset.

Med Hensyn til Opgavens Løsning er det derhos ikke blevet overset, at Forholdene i Landet stille sig forskelligt paa de forskellige Steder, og at der vanskeligt vil kunne tilvejebringes en Ordning, der overalt paa lige Maade vil kunne fyldestgøre de tilfattede Hjem.

For at komme til Kundskab om, hvorledes de her i Betragtning kommende Forhold stille sig, har man gennem Sogneraadene og Landbosforeninger samt ved Benyttelse af det tilstedeværende statistiske Materiale søgt Oplysning i saa Henseende.

Forinden man gaar over til at omtale Resultaterne af disse Undersøgelser, skal man forudstille nogle Bemærkninger dels om, hvad der hidtil her i Landet er foretaget for at forbedre Landarbejdernes Stilling, derunder særlig de hertil sigtende Forslag, der ere fremkomne i den nyeste Tid, dels om de Foranstaltninger, der i samme Hjemmed ere truffene i Udlandet, hvor Landarbejderspørgsmaalet ligesom her i den senere Tid har været Genstand for særlig Opmærksomhed.

Den Gang de store Landbore reformer fandt Sted her i Landet i Slutningen af forrige og i Begyndelsen af dette Aarhundrede, var Landarbejderklassen langt fra saa talrig og betydningsfuld en Del af Samfundet som nu.

Landbrugets daværende Driftsmaade udkrævede lanat fra en saa stor Arbejdskraft som i Nutiden; Hovedgaardene bleve drevne ved Hoveri, og Bøndergaardene dreves hyppigt ved Hjælp af faste Tjenestefolk.

Stavnsbaandsløsningen, Hoveriets Fastsættelse og Aflysning og den forbedrede Driftsmaade, der hurtig blev en Følge af Landbore reformerne, hidførte imidlertid en Forandring i dette Forhold og bidrog til Dannelsen af den nuværende talrige Landarbejderklasse.

Efter Folketællingen 1801 fandtes der af Husmænd med Jord og deres Husstand 142,884, af jordløse Husmænd, Indsiddere og Daglejere 133,383.

Det kan derfor ikke undre, at Lovgivningen i de store Landbore reformers Periode paa flere Maader bestræbte sig for at skaffe Husene en passende Jordtilliggende (3 à 4 Tdr. Land Middelsjord), for derved at forebygge, at der paa Landet dannede sig en stor besiddelsesløs Klasse, der udelukkende var henvist til at skaffe sig Underhold ved Arbejde for andre. En god Lejlighed til at udrette noget i saa Henseende hød Udsiftningen. Dels var det forholdsvis let ved Udsiftningen at tildele de jordløse Huse en mindre Lod, dels var der ved Udslytningen af Gaardene Lejlighed til paa den gamle Gaardsplads med Hæve at indrette et Hus med en som oftest meget god Lod.

Af de herhen hørende Lovbud kunne følgende mærkes:

Udsiftningsforordningen af 23de April 1781 § 19: „Da Husmandsfamilierne anses nyttige saavel for det almindelige som i særdeleshed for Gaardmændene, saa ville vi allernaadigt, at vore Amtmænd og Landvæsenkommisariater ved Byernes Udsiftning skulle søge at overlægge og afgøre med Lodsejerne, hvorledes dem en forholds- mæssig Grænsning, imod hvad dem ved Udsiftningen betages, efter enhver By's særdeles Omstændigheder bedst og belejligt kan være at tillægge.“